

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ . «یا ایها الناس قد جاء تکم موعظه من ربکم وشفاء لهما فی الصدور وهدی ورحمه للمؤمنین»: ای مردم، به یقین برای شما از جانب پروردگارتان اندرزی و درمانی برای آن چه در سینه‌هاست، و رهنمود و رحمتی برای گروندگان (به خدا) آمده است [یونس / ۵۷].

مسلمانان نقش بزرگی را ایفا می‌کند. این کتاب در ماه رمضان فرورستاده شد تا مردم را با دلایلی آشکار، راهبر به سوی حق و میزانی برای تشخیص حق از باطل باشد [بقره / ۱۸۵]. خداوند کسانی را که ایمان آورده‌اند، فرامی‌خواند به این که آیات قرآن را بشنوند تا به آن‌ها حیات بخشیده شود [انفال / ۲۴]. و به وسیله‌ی قرآن مردم را از تاریکی‌ها به سوی روشنایی بیرون می‌آورد [ابراهیم / ۱]، و به آن چه برای مؤمنان مایه‌ی درمان و رحمت است [اسراء / ۸۲] رهنمون می‌سازد.

اما این کتاب هم برای تحقق وعده‌هایی که داده است، از ما انتظاراتی دارد که ما با برنامه‌ای ساده، در راستای محقق کردن آن‌ها می‌توانیم گام برداریم. ان شاء الله آشنایی با انتظارات قرآن از ما، نقطه‌ی آغازی برای برآوردن آن‌ها از سوی ما باشد. انتظارات قرآن از ما عبارت‌اند از:

۱. **قرائت قرآن:** خداوند در قرآن می‌فرماید: «هر اندازه که برای شما آسان است، به قرائت قرآن پردازید» [مزل / ۲۰]. پس وظیفه‌ی هر مسلمان است که قرآن را بخواند؛ زیاد و با طهارت بخواند، مستمر و با اخلاص بخواند، و از همه مهم‌تر با عشق بخواند؛ عشق به خالق هستی و عشق به وجودی که احد، صمد، لایزال و لایتنه‌ای است. امام باقر (علیه السلام) درباره‌ی قرائت قرآن فرموده است:

۲. **تلاوت قرآن از ابتدا تا انتهای آن:** ما موظفیم که همه‌ی مضامین کتاب الهی را از اول تا آخر بخوانیم. در ترتیب سوره‌ها و آیات قرآن، حکمت‌ها و رازهایی وجود دارند که خواندن آن‌ها به این ترتیب، برکات فراوانی را به همراه دارد.

۳. **ترتیل قرآن با دقت:** هر آیه‌ای را که می‌خوانیم، باید کمی مکث کنیم و آن‌گاه به

انتظارات قرآن از ما

حجت الاسلام سید جواد بهشتی

سراخ آیهی بعدی برویم. باید بدانیم که هر آیه، معنای خود را دارد، و یا شاید هشداری در آن نهفته باشد که با کمی دقت بتوان به آن دست یافت؛ پس نباید با شتاب از آیات الهی بگذریم، بدون آن که پیغام خداوند را دریافت کرده باشیم.

۴. تدبیر در آیات قرآن: با فهم معنای لغوی آیات قرآن، در پیچه‌ای برای درک فحوای معنای آن‌ها باز می‌شود. بر شماست که درایت کنید، نه فقط به نقل و حکایت بپردازید.

پشت ظاهر هر آیه‌ای، معانی پنهان و مفاهیمی وجود دارند که مغز آن آیه محسوب می‌شوند و با درک آن‌ها می‌توان به باطن کلام الهی راه یافت. اتمه‌ی معصوم (علیهم السلام)، تلاوت بدون تدبیر را بی‌ثمر دانسته‌اند و باید برای فهم آیات قرآن، از هدایت‌های پیامبر اعظم و اهل بیت پاک ایشان (صلوات الله علیهم اجمعین)، و راهنمایی‌های عالمان فرزانه و مفسران روشن ضمیر استفاده کرد و فهم متشابهاات آن را به صاحبان قرآن، یعنی اهل بیت پیامبر اکرم (ص)، واگذار کرد.

برای تدبیر در قرآن، اولین گام استفاده از ترجمه‌ی آن است. تعداد کلمات قرآن حدود ۷۸ هزار کلمه است که اگر کلمات تکراری آن را در نظر نگیریم، حدود ۱۱ هزار کلمه می‌شود. از این تعداد نیز کم‌تر از هزار کلمه‌ی آن پر تکرار است. با برنامه‌ای کوتاه‌مدت، می‌توان با معنای این هزار کلمه آشنایی پیدا کرد. بدین ترتیب، معنای بیش از ۸۰ درصد کلمات قرآن را خواهیم فهمید. خوشبختانه مؤلفین کتاب‌های جدید التالیف آموزش قرآن که برای دوره‌های ابتدایی و راهنمایی تهیه شده‌اند، به این مهم توجه خاصی داشته‌اند.

۵. توجه به آیات قرآن: هنگام تلاوت قرآن، باید سکوت کرد و با تمام جان و دل آن را شنید و به آن توجه داشت. خداوند در قرآن مجید می‌فرماید: «و چون قرآن قرائت شود، همه به آن گوش فرادهید و سکوت کنید؛ باشد که مورد لطف و رحمت حق واقع شوید» [اعراف / ۲۰۴].

۶. تأثیر پذیری از آیات قرآن: روحیه و خلق و خوی ما، باید از قرآن متأثر شود. در سوره‌ای از قرآن آیه‌ای متناوباً آمده است: «و ما قرآن را برای اندرز بر فهم، آسان کردیم، آیا پندپذیری هست؟» [قمر / ۱۷، ۲۲، ۳۲ و ۴۰].

تأثیر گذاری قرآن بر ما باید این چنین باشد که چون مؤمنان، وقتی ذکری از خدا شود، دل‌هایشان ترسان و لرزان گردد و چون آیات خدا را بر آن‌ها تلاوت کنند، بر مقام ایمانشان افزوده شود [انفال / ۳]، از آیات قرآن متأثر باشیم. در تاریخ اسلام فراوان دیده شده است که چه بسیار بودند افرادی که با خواندن یا شنیدن یک آیه، منقلب شده و تحت تأثیر آیات الهی قرار گرفته‌اند. داستان مشهور فضیل عیاض یکی از همین موارد است. این شخص سارق در نیمه‌شب به قصد دزدی وارد خانه‌ای شد و مشاهده کرد، صاحب‌خانه در کنار روشنایی شمع، آیتانی از قرآن را تلاوت می‌کند؛ آیه‌ای از سوره‌ی حدید با این معنا که: آیا وقت آن نرسیده است که دلت را با یاد خدا نرم کنی؟ [حدید / ۱۶] فضیل تأملی کرد و پیش خود گفت، چرا، وقت آن رسیده است. سپس برگشت و توبه کرد.

از این گونه داستان‌ها، قرآن پژوه حوزه‌ی علمیه، حضرت آیت الله کریمی جهرمی، خاطرات بسیاری دارد که در کتاب «نمونه‌هایی از تأثیر و نفوذ آیات قرآن»، گردآوری کرده است. برای مثال، هر گاه ما با شنیدن آیه‌ای از قرآن بتوانیم بر خشم خود مسلط شویم، یا لب به ستایش خداوند باری بگشاییم، و امثال آن، می‌توانیم این انتظار قرآن را برآورده سازیم.

۷. آموزش آیات قرآن: این مسئولیت در ابتدا با پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) بوده است. ایشان از اولین روزهای بعثت، هر مسلمان شایسته‌ای را می‌یافت که دلش به نور ایمان روشن شده است، مأمور آموزش قرآن می‌کرد. جعفر بن ابی طالب، مصعب بن عمیر، و ابوذر غفاری از جمله‌ی آن معلمان بودند. در این باره، رسول اکرم (صلی الله

علیه و آله فرموده است: «خداوند، معلمان قرآن را منزلتی ویژه در بهشت می دهد.» هم چنین از امام باقر (علیه السلام) نقل شده است: «شخصی با شگفتی در قیامت، نامه ی عمل خود را می خواند و شادمانی می کند. فرشته ای از او می پرسد: تو را چه شده است؟ می گوید: کاری را که نکرده ام، در این جا برایت ثبت شده است. من در دنیا به ۱۰ نفر قرآن، آموزش داده ام، اما این جا عدد یک میلیون را نشان می دهد. فرشته پاسخ می دهد: تو به ۱۰ نفر قرآن آموختی؛ یکی از آن ها به صد نفر و یکی از آن صد نفر به هزار نفر و... به تو بگویم که تمام کسانی که به واسطه ی این ۱۰ نفر تا روز قیامت آموزش قرآن دیده اند، در نامه ی عمل تو ثبت شده است.»

۳۹۱. از وظایف ما این است که قرآن را به مردم دنیا معرفی کنیم و برای آموزش آن، از همه ی ابزارهای جذاب و فناوری نوین آموزشی استفاده کنیم تا این انتظار قرآن درباره ی آموزش آن، به یاری خداوند برآورده شود. البته این مسئولیت بسیار سنگینی است.

۸. عمل به قرآن: اوامر و نواهی قرآن برای شفای دل ها، تعالی روح و تضمین سعادت دنیا و آخرت انسان ها، واجب و حرام شده است. تلاوت قرآن به قصد عمل به آیات آن، انتظاری است که هیچ گاه پایانی ندارد و با استمرار در عمل و تنظیم برنامه ای برای زندگی، براساس آن می توان این انتظار را پاسخ داد. زندگی قرآنی براساس فهم عمیق معنای آیات قرآن و انطباق مفاهیم آن با مسائل روزمره، نسخه ای است که باید عملی شود تا آموزش الهی رادر بی داشته باشد.

۹. به یاد داشتن قرآن: وحی الهی، کتاب یاد است. قرآن می فرماید: «و مانند آن ها نباشید که به کلی خدا را فراموش کردند و خدا هم نفوس آن ها را از یادشان برد. آنان به حقیقت بدکاران عالمند» [حشر/ ۱۹]. انسان موجودی فراموشکار و در معرض انواع غفلت و نسیان هاست. این غفلت ها موجب از خود بیگانگی و خدا فراموشی می شود و هدف از خلقت، وجود نعمات طبیعی، روز واپسین قیامت، و... را از یاد می برد. انتظار قرآن این است که یاد خدا و یاد قیامت، همیشه در خاطر ما باشد.

۱۰. اقامه قرآن می فرماید: «دین خدا را برپا دارید» [شوری/ ۱۳]. و در جای دیگر فرموده است: «و نماز را به یاد دارید» [بقره/ ۴۳]. هم چنین در آیه ای آمده است: «و چنان چه اهل کتاب به دستور تورات و انجیل خودشان و قرآنی که از سوی پروردگارشان به سوی آن ها نازل شده است، قیام می کردند، البته از هر گونه نعمتی برخوردار می شدند» [مائده/ ۶۶].

و اما اقامه که به معنای برپا داشتن است، نیازمند صرف وقت و انرژی، مراقبت، از خود گذشتگی، اطلاع رسانی و تبلیغ است. نوری که بعد از قرن ها روشنی آن به ما رسیده است، با غفلت ما، کم سو می شود، و پرچمی که هزاران سال، با اقامه ی مؤمنین برافراشته مانده است، با خمیدگی ما، اهتزاز آن از جلوه گری خواهد افتاد. قرآن از ما انتظار دارد، وقتی در روز محشر به صورت جوانی زیبا با آن روبه رو می شویم، با روی گشاده به ما بنگرد و شفیعمان در آن هنگامه ی بزرگ باشد؛ ان شاء الله.

منابع

۱. قرآن مجید.
۲. نهج البلاغه.
۳. بحار الانوار.
۴. کنز الفوائد.